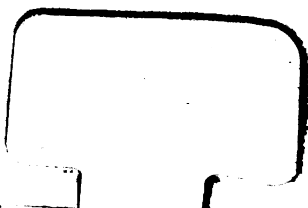

NAGY

Az ugyvedseg szervezete

1893

Hungary

MAGYAR JOGÁSZEGYLETI ÉRTEKEZÉSEK.

80. VIII. KÖTET. 9. FÜZET.

AZ ÜGYVÉDSÉG SZERVEZETE.

Dr NAGY DEZSŐ ÉS Dr MÁRKUS DEZSŐ BESZÉDEI.

1892 DECZEMBER 1.

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT KÖNYVNYOMDÁJA.

1893.

Ára 20 kr.

Nagy Dezső dr.: T. teljes ülés!

Nem kivánok a tisztelt előadó, Reichard tagtársunk által előterjesztettek czáfolatával foglalkozni, mert — felfogásom szerint — a kérdés egészen más szempontokból tárgyalandó és oldandó meg, mint amelyekből ő kiindult. Ezen, általam egyedül irányadó szempontokat leszek bátor röviden kiemelni.

Éppen 12 éve annak, hogy e m. t. gyülekezet előtt volt szerencsém az előadások sorozatában a második felolvasást tartani, a franczia ügyvédségről. Most egy tuczat esztendő folyt le azóta, anélkül, hogy e kérdés ezen egylet előtt eddig szóba került volna.

Akkor bizonyos lelkesedéssel tárgyaltam ezt az ügyet, mint egy eszményt állitva oda a franczia ügyvédséget, amelyről Feuerbach akképpen nyilatkozott, hogy a német ügyvédek csak bizonyos szent félelemmel képesek feltekinteni arra a magasságra, ahol a franczia ügyvédek állanak; történt pedig az akkor, midőn Németországban a numerus clausus volt és midőn Francziaország a szabad ügyvédség, éppen a restauratió idején, hol nagy jogok kerültek birói döntés alá, virágát élte. Mikor egy Dupin, később egy Bérryer arra a polczra emelték az ügyvédi kart, a melyre minden jogász csak kegyelettel tekinthet fel.

Midőn e felolvasást tartottam, azt hittem, hogy mi is szép fejlődésnek nézünk e téren elébe s ime, mi lett a fejlődésből 12 év mulva? Az, hogy ma meg ugyan e helyen egyik tagtársunk a numerus clausus mellett tör pálczát.

Megvallom az igazat, erre elkészülve nem voltam s nem különösen, hogy a fiatalabb nemzedékből hangozzanak szavak ily retograd irány mellett.

Hát nem haladtunk volna mi azóta? hát visszafejlődés vett volna erőt jogéletünkön?

Az igaz, hogy nem számítottam arra sem, hogy a szóbeliség és nyilvánosság 12 év mulva sem lesz megvalósítva.

De ennek életerős, egészséges és haladó szellem mellett nem az a következése, hogy annyi évek küzdelme után csüggedten resignáljunk; igy legfeljebb csak egy hanyatló nemzet hanyatló nemzedéke gondolkozhatnék, mely letesz minden reményről az eszmék megvalósítására irányuló nemes törekvésről.

Egyedüli törekvésünk, ha eredményeket akarunk elérni, az, hogy építsük ki azt, aminek alapjait leraktuk. Megkezdtük alkotmányos életünkkel, a parlamentarismussal, mely rövid idő alatt oly politikusokat, oly szónokokat termett, a kikre Európa bármely országa büszke lehetne, tőlünk megirigyelhetné.

De ha az alkotmányos szabadság, a nyilvánosság és szóbeliség eszméjét a törvényhozásba már bevittük, itt nem szabad megállanunk, hanem a megkezdett művet ki kell építenünk, ezt az eszmét be kell vinnünk az államélet minden egyéb megnyilatkozásába, be kell vinnünk oda, a hol a legközvetlenebbül következik, a törvénykezésbe; legyen az polgári, bűnvádi vagy közigazgatási törvénykezés. S ha ezt megtettük, megnyitottuk a törvénykezés parlamentjét, azt a legszabadabb tért, a melyen az ügyvédség és a tehetség nemes versenyre kifejlődhetik. A nyilvános szóbeliség legjobb ellenőrzője a jellemnek is, a melyen meg nem maradhat az, aki akár tehetségi, akár jellembeli fogyatkozásban szenved.

Ma az ügyvédség fejlődésének még legkezdetlegesebb stádiumában vagyunk. Ma még csak ki kell küzdeni azon feltételeket, melyek fejlődésének talajául szolgálnak.

Fel kell ismerni a dolgok fejlődésének természetes rendjét és kutatnunk, hogy hol akadt meg hát az ügyvédség fejlődése. És ha ezt konstatáltuk, ehhez képest megjelölni a fejlődés irányát.

Ujabb ügyvédségünk története 1861-től kezdődik.

Régibb ügyvédségünk fejlődését megszakította 1848. és az erre következett absolut korszak, mely behozta nálunk s rövid évtizeden keresztül fentartotta a numerus clausust, ezen speciális osztrák rendszert, mely az ottani absolutistikus formákkal, állam- és kormányrendszerrel, bureaucratikus törvénykezéssel a legszorosabb összefüggésben volt, abból egyenesen kinőtt. Ez egy

oly átfutó stadium, mely a nemzet és állam fejlődésével semmi kapcsolatban nincsen.

A magyar nemzet, a magyar hagyomány csak a szabad ügyvédséget ismerte 1848. előtt is, mely az ő alkotmányával, alkotmányos szabadságával és a megyei autonomikus szervezetével belső, ugyszólván szerves kapcsolatban volt. S éppen az ügyvédségnek 1848 előtti szervezete legfényesebb bizonyitéka annak az alkotmányos szabad fejlődésnek, mely a nemzet és állam egyes intézményeit át és áthatotta s a mely e részben is sok analogiát tüntet fel Európa legszabadabb államával: Angliával.

Anglia törvénykezésének fénypontját, legerősebb várát képezi az a szerves kapcsolat, melyben a biróság az ügyvédséggel és viszont van. A biróság és ügyvédség nem külön pálya, hanem csupán a jogászi pályának külömböző fokozatai. A gradus ad parnassum, a mely parnassust itt a curulisi szék képezi: az ügyvédség. Egy kitartó munkában, észben, tehetségben, tudományos képzésben megfutott ügyvédség és ügyvédi pálya adja meg a qualificatiot a birói tisztre.

1848 előtt a köztisztségi, megyei törvényhatósági pályára, mely a birói tisztet is magában foglalta, a minősítést a censura adta meg. Az ügyvédi diploma tekintetett olyannak, mely minden közpályára qualifikált; aki ezt elnyerte, azt kész embernek tekintették. Magasabb tisztséget e nélkül elérni nem lehetett.

Ez volt hagyományunk.

S ekkor bizonyos mértékben meg volt a szóbeliség és nyilvánosság is.

Ujabbkori alkotmányunk és törvénykezésünk némileg más irányt vett ugyan, de azért megmaradt a régi hagyományos szellem, mely az ügyvédséget szabad pályának tekintette, mely egész a legujabb időkig legtávolabbról sem gondolt arra, hogy az ügyvédséget a szabad pályák sorából kitörülje s az ötvenes évek absolutistikus jellegű numerus claususát állitsa oda, mint az egyedül megváltó és üdvözitő gondolatot és intézményt.

Hogy ez a kérdés itt mégis felvettetett s hogy ma ezzel egy tudományos testület körében foglalkoznunk kell, ennek megvi-

lágitása végett vissza kell mennünk ezen eszme-forrongásnak forrására.

Ez a forrás kettős.

1. A törvénykezés fejlődésében beállott stagnatio, s bizonyos mértékben annak visszafejlődése.

2. a socialistikus eszmék, melyeknek hullámcsapásai eljutottak magához az ügyvédséghez is, a melyben az tulajdonképpen sirját fogja feltalálni.

Minden habozás nélkül ismerem be, hogy mai törvénykezési rendszerünk éppen nem alkalmatos egy szabad ügyvédség kifejlődésére. Az irásbeliség, a referadalis rendszer, ellenkezőleg a szabad ügyvédségnek határozott ellenségei. Nincsen terrenuma az egyéni erő, a tevékenység, a tudomány, a szellem, az eloquentia kifejtésének. Az irásbeliség mindezt a szó szoros értelmében lenyügözi. Az ügyvédi tevékenység el van vonva a nyilvánosság elől, az meg nem nyilatkozhatik, eltévelyeg a periratok tömkelegében, eltemettetik az irattár papirhullámaiban. De sőt egy-egy nagyobb erőfeszítés, mely a jogvédelmet teljesen felkarolja, mely okoskodik, használta légyen az irás legszebb fegyvereit, csak visszahatást kelt, mert több olvasni valót ad, mert a biró munkáját növeli. Hozzájárul ehhez a pprts rendszere, a maga eventual maximájával és átkos, de, hozzá teszem, törvényes tagadási rendszerével, mely a jogvédelmet, a törvénykezést a maga természetességéből kiforgatja s ez által a jogvédelem szinvonalát egy közönséges mesterség szinvonalára sülyeszti le. Végre jön az előadó, ki a saját egyéniségén keresztülszürve a legkitünőbb munkát tönkre silányithatja, a legsilányabbat felemelheti; és igy az ügyved minden nemes ambitióját, törekvését saját szemeivel látja porba hullani, megsemmisülni.

Nem öl-e ez ki minden dicsvágyat, nem az-e ennek a következése, hogy megbénitja a legszebb szárnyalási tehetséget, melyet érvényesülésében egyenesen megakadályoz.

Ez az állapot legnagyobb akadálya szabad ügyvédségünk fejlődésének. Igen, mert ha a nemesebb eszközök nem hatnak, a boldogulási törekvés egyéb eszközöket és tényezőket léptet előtérbe. Előtérbe léptek a deloyalis verseny, az üzleti szellem, a családi és társadalmi connexiók keresése, melyek rendszerint nem a sulyosabb, hanem éppen a felszinen uszó, könnyebb

tehetségek és jellemek felszinre vetésére alkalmasak. Mintha csak gátat vetettek volna az igazi tehetség kifejlődésére, hogy azok az őt megillető helyet elfoglalják, minek következménye egy természetellenes állapot, az ügyvédség terén az egyensuly megzavarása, midőn a jellem és tehetség nem bir ott elhelyezkedni, mely őt a jog és természet törvénye szerint megilletné.

Ebből való kibontakozásunk egyedüli módja a liberalis intézmények kifejlesztése. Ez a gyökeres kura, de a hosszabb és nehezebb is.

A másik, mely pillanatnyilag jobban segit: a mai állapotban való megnyugvás, ezen állapot consequentiáinak levonása: a numerus clausus.

Ez utóbbi régi módszer. Ezt követték Németországban, Ausztriában, ahol irásbeliség volt; ezt követik Francziaországban az avouéknál, kik a per irásbeli részét intézik.

De Ausztriában és Poroszországban is, midőn az alkotmányos szellő ez országokat megütötte, midőn törvénykezésük még nem is volt szóbeli, e szellő legelőször az ügyvédek zárt létszámát söpörte el, a melyhez visszatérés nincsen. Az alkotmánynyal ez is megszünt. Oda nincsen is többé visszatérés.

S most nálunk, ahol sohasem volt numerus clausus, ahol ez hagyományainkkal intézményeink fejlődési irányával a legélesebb ellentétben áll, mi most térnénk át ezen régen lombtárba dobott zsibáruhoz? Nem, ez teljesen lehetetlen lenne, ez egyenlő lenne multunk megtagadásával, a jövő fejlődésébe vetett hitünk megingatásával a jövő iránti kétségbeeséssel, de sőt több, ez gyávaság lenne tőlünk, sokkal nehezebb időket küzdöttünk már keresztül, melyben a magyar ügyvédség első rangu szerepet vitt s most, midőn saját existentiájáról van szó, nem fogunk resignálni.

Ezzel végeztem e jelenség egyik okával. A másik a socialismus, melynek szele hozzánk is elhatott. Ezen törekvések jelenségei meg fognak nyilatkozni itt is ezen ülésteremben, amintbogy az előadó felolvasásában bár nem nyiltan, talán nem is öntudatosan, de mégis ezen eszme árnyalatai merültek fel. Megnyilatkozott egyik legkomolyabb szaklapunkban, a «Magyar Igazságügy» vezérczikkében, a melynek tenorja az, hogy az ügyeket egyenlően kell felosztani az ügyvédek közt.

Szemébe kell tehát néznünk ezeknek a socialis eszméknek

is, hogy mennyi jogosultságuk van azoknak a ügyvédség szervezése körül.

Ha van pálya, melyen a socialismusnak helye nincsen, úgy éppen az ügyvédség az, s e természetes. Ezt az ügyvédi hivatás természete hozza magával. Itt nem elég a jog a munkára, hanem ezt a bizalmat, mely a munkát megszerzi, ki kell érdemelni és pedig nehéz fáradságos munka utján. Hogy egy ügyvéd mindjárt egy dusan jövedelmező iroda birtokába lépjen, ez legfeljebb csak öröklés utján érhető el. De ez mégis inkább lehetséges az irásbeliség mellett, míg a szóbeliségnél, ahol az individualitás sokkal inkább lép előtérbe, ez csaknem ki van zárva. Itt van előttünk a külföldi példa, ahol szóbeliség van: Angol- és Francziaország, ahol egy-egy ügyvéd, férfi kora telje, 40 év előtt alig jut valamelyes positiohoz, hacsak nem valami rendkívüli tehetséggel felruházott egyéniség. A közönségtől kiküzdött bizalom teszi az ügyvédet azzá, ami; ha valahol az egyéniség előtérbe lép, épp az ügyvédség az, a bizalmat felkényszeríteni senkire sem lehet.

S a socialismus semmi egyéb, mint az individualitás negatiója vagy legalább is annak nivellirozója. Ügyvédet azonban épp oly kevéssé lehet valakire octroyálni, mint bizalmat.

S valóban legsajátságosabb a socialistikus eszméket az ügyvédségen kipróbálni vagyis a legeslegalkalmatlanabb mediumon.

S nem lehet tudni, hogy mit akarnak az illetők, midőn még azt sem tudjuk, hogy minő lesz az a bizonyos socialistikus jogrend.

Ma nekünk az ügyvédség intézményét a ma fennálló és közeljövőben fejlődő jogrendhez kell alkalmaznunk, másképpen el nem járhatunk, hacsak kivihetetlen utópiákat nem kergetünk és nevetségessé nem akarunk válni.

Egy képzeleti, ismeretlen és talán 100 év mulva megvalósítható jogrendhez szabni a mai ügyvédség szervezetét épp oly képtelenség, mint egy leélt, haldoklóban levő törvénykezés és államrendszer leélt intézményét feleleveníteni akarni; nem is szólva arról, hogy a socialismus és socialistikus jogrendben az ügyvédségre valószinüleg nem is lesz szükség, az ennek egyenesen sirját fogja képezni.

Ma nekünk szükségünk van oly jogrendre s oly intézmé-

nyekre, melyekben a jog legtökéletesebben érvényesülhet. Ilyen legyen a biróság, a közigazgatás és mindkét téren a törvénykezés szervezete. Legyen szóbeliség és nyilvánosság, mint a jogrend megvalósításának leghatalmasabb tényezői. Legyen szabad ügyvédség, melynek feladata nem a biróság segédszemélyzeteképpen szerepelni, hanem a jogvédelmet gyakorolni. Legyen az az ügyvédség a társadalom ellenőrző közege, az egyesek jogának letéteményese, hű, becsületes és jellemes védője.

Az ügyvédség csak ezen ethikai és tisztán ethikai alapokon nyughatik. Ha az ethikai alapot elveszti lábai alól, elmulik vele az ügyvédség, mint elmult Nagy Frigyes alatt, midőn a jogvédőt a biroi segédszemélyzet feladatának birtokosává tették és mint Assistenzrathok részére a biroi hierarchia legalacsonyabb fokán jelöltek ki helyet.

Legyen az ügyvéd a fél patronusa, díja legyen igazi honorarium, tiszteletdíj. Igy a társadalmi és állami életbe egy nélkülözhetetlen helyet tölt be s ehhez képest veszi ki a nemzetgazdaságból részére kijáró productumokat.

Ez csak szabad, független jogvédői kar mellett lehetséges, éppen ezért amellett foglalok állást, s tiltakozom ama felfogás ellen, mely őt biroi segédhivatallá degradálja és ezen eszméből kifolyólag számát korlátozza.

Márkus Dezső dr.: Ugy mint Nagy Dezső tisztelt tagtársunknak, legyen szabad nekem is reminiscentiával kezdenem e rögtönzött felszólalásomat, melyre az előre megállapitott napirend szerint ma még nem lehettem elkészülve. Ő 12 éves időszakra tekintett vissza és konstatálta, hogy 12 év folyt le azóta, a mikor ő e teremben a franczia ügyvédséget festette le a teljes ülés előtt és annak az óhajtásnak adott kifejezést, vajha nálunk is a franczia ügyvédség szelleme és eszméje terjedne és a magyar ügyvédség is annak mintájára reformáltatnék.

Én is, bár sokkal rövidebb időre: egy négy évvel ezelőtti időpontra tekintek vissza, midőn ugyanezen napon, mint most, ugyanezen teremben, ugyanezen ügyvédi kérdésben szólaltam fel először és e négy év után bizonyos belső megelégedéssel konstatálhatom, hogy — bár iparkodtam tapasztalatokat szerezni az ügyvédség terén — ugyanaz a felfogás és nézet, melyet akkor volt szerencsém kifejezni, még ma is az enyém. A tapasztalatok, melyeket szereztem, éppen nem ingattak meg akkori álláspontomban és noha a conclusioban tökéletesen osztozom Nagy Dezső tisztelt tagtársammal, a mennyiben én sem kivánom, hogy a magyar ügyvédséget a numerus clausus alapján szervezzék, nem vagyok abban a véleményben, hogy e kérdéssel absolute ne foglalkozzunk, és nem vagyok azon helyzetben, hogy ne mérlegeljem azon érveket, melyek a numerus clausus mellett szólanak, hanem úgy gondolom, szolgálatot teljesítek, ha az előadó úr érveit egyenkint taglalva, iparkodom bebizonyítani azt, hogy numerus clausussal szervezni az ügyvédséget nem czélszerü.

Mert, t. teljes ülés, én úgy gondolom, hogy a numerus clausust nem szabad a liberalismus szempontjából birálni.

A numerus clausus nem illiberalismus, az nem conservatismus, ezt nem is szabad ez oldalról fejtegetni, hanem, ha az

ügyvédséget szervezni akarjuk, ha azokat a módokat keressük, melyek legjobban megfelelnek az igazságszolgáltatás érdekeinek, akkor az egyedüli kötelességünk az lehet, hogy keressük, melyik mód felel meg legjobban az igazságszolgáltatás, a jog, sőt a közönség érdekeinek és — de ezt csak kis mértékben engedhetem meg, hogy miért? arról később fogok szólni — az ügyvédség érdekeinek.

És ha úgy találnák, hogy a numerus clausus mellett lehet az ügyvédséget legjobban szervezni, akkor az állam lehet bár a legliberálisabb, mégis annak alapján fogja szervezhetni és az ügyvédség hivatását be fogja tölteni.

Ha végigtekintünk az európai törvényhozásokon, igen gyakran találkozunk még ma is a numerus clausus alapján szervezett ügyvédséggel.

Igy mindjárt Francziaországban. A franczia ügyvédségben az avocat-rendszer nem alapszik a numerus claususon, hanem azon ügyvédség, melyhez a mienk leginkább hasonlit, melynek hivatását csaknem kizárólag tölti be a magyar ügyvédség, az avouék rendje tökéletesen a numerus clauus alapján van szervezve. Az avoué közhivatalnok, kineveztetik, eladja irodáját és nagyon drágán adja el — s ez utóbbi, hogy t. i. az avoué nagyon drágán adja el irodáját, Reichard barátom ellen szól, mert ő azt mondta, hogy a numerus clausus mellett az ügyvédi munkadij s általában az igazságszolgáltatás olcsóbb lesz.

Németországban szinte szabad ügyvédségről beszélnek, pedig ott sincsen meg ez abban az értelemben, mint én is szeretném, mert ott a localisatio rendszerét ismerik, sőt a Reichsgericht mellett csak oda kinevezett határozott számu ügyvédet türnek meg úgy, mint Francziaországban a Cour de cassation mellett, hol szintén egy meghatározott számu kinevezett ügyvédekből álló testület működik.

De tovább megyek: Angolországban, melyet a szabad ügyvédség hazájaként ismerünk, szintén van egy zárt számu osztálya, a legkiválóbb osztálya az ügyvédségnek: a barristerek közül azok, kiket az uralkodó nevez ki (Queens counsels) és ezekből, ezeknek soraiból veszik azon birákat, kik oly nagy dicsőséget hoztak az angol joggyakorlatra és az ügyvédségre.

Ha ezeket látjuk, akkor kénytelenek vagyunk foglalkozni

azzal, hátha az a numerus clausus még sem oly illiberalis, még sem olyan — bocsánat, hogy e drastikus kifejezést használom — mumus, a milyennek azt nálunk festeni szokták, hanem ellenkezőleg, kötelességünk azokkal az érvekkel, melyek a numerus clausus behozatala mellett elősoroltattak, érdemileg foglalkozni.

Magyarországgal nem foglalkozhatom, mert bár én is teljes tisztelettel viseltem minden hagyomány iránt, mely hazánk dicsőségére emlékeztet, nem találtam a magyar ügyvédség történetében egyetlen példát sem, mely a régi magyar ügyvédséget úgy állítaná elénk, mint valamely követendő példát vagy mintaképet, melynek alapján azt szervezhetjük. — A magyar ügyvédség bővelkedett kitünőségekben a multban és jelenben, de ezek nem az ügyvédség hivatása terén szerezték igazi érdemeiket, hanem a politikai téren, az alkotmány védelme terén; de hol magyar ügyvédeknek az ügyvédi hivatás teljesítésével szerzett érdemeiről van szó, ha azt keressük, hogy a törvénykezésben hol szerezték a magyar ügyvédek érdemeiket, erre példát éppen sajátos viszonyainknál fogva nem találok és sajnálattal kell lemondanom arról, hogy ennek alapján fessem ki a magyar ügyvédség jövőjét.

Ami Reichard tagtársunk előadását illeti, most erre térek át s ha megengedik, ennek kapcsán Nagy Dezső előadására is még visszatérek.

Én sorba iparkodom venni azon érveket, melyeket R. a numerus clausus mellett felhozott és azok kapcsán fejtem ki saját álláspontomat.

Reichard t. tagtársunk előadása azon benyomást teszi rám önkénytelenül (mert ő azt mondta, hogy nem a kenyér-kérdés behatása alatt dolgozta ki), hogy az azon mozgalomban találja csiráját, mely ezen évben, s tán régebben is, különösen a fővárosban nagy hullámokat vert fel; és ha a magyar ügyvédség helyzete kielégítő volna a nagy szám mellett is, akkor senkinek eszébe nem jutott volna felhozni a numerus clausust mint oly eszközt, mely az ügyvédség szervezésének leghelyesebb módját képezi.

Reichard t. barátom azt mondja, hogy számszerüleg is nagyon könnyen kimutatható, hogy miért kell numerus clausus?

A nemzeti munkaerőt — ugymond — megfelelően fel kell osztani. Amint ki lehet számítani, hány biróra van szükség, épp-

úgy ki lehet számítani, hogy hány ügyvédre van szükség azon ügyek elintézésénél, melyek az ügyvéd kezén meg szoktak fordulni. A nemzeti munkaerő helyes megosztása, a nemzeti munkaerő érdeke megkivánja, hogy csak annyi ügyvéd legyen, a mennyi arra megkivántatik, mert a feles számot jobban lehetne másutt és más téren alkalmazni.

Tisztelt teljes ülés! Ez kétségtelenül helyes, ez ellen absolute semmi kifogást nem lehet tenni, ha tisztán arithmetice dolgozunk. Kétségtelen, hogy, bármely foglalkozásról van is szó, ha ott fölös munkaerő van, az mindig veszedelmes az államra és társadalomra s szerencsés az az állam, mely ezen munkaerőt úgy tudja elhelyezni, hogy azt más téren is használhassa. De miért nem szabad akkor ugyanezen okoskodással átmenni egyéb foglalkozási ágakra, a szabad müvészetek többi terére? hisz lehet sok orvos is és ki is lehet számítani, hogy mennyi orvosra van szükség; lehet épp úgy sok mérnök is s ott még sem gondol senki a numerus claususra.

De, t. teljes ülés, az épp a napokban megjelent iparstatistikában olvashattuk azt, hogy az országban százezreket meghaladó foglalkozás nélküli iparos és kereskedő van. Pedig, tudvalevő dolog, hogy van minden országnak kereskedelmi mérlege, melyből megismerhetjük ez ország termelését, szükségletét és fogyasztását s ennek alapján meg lehet határozni azt is, hogy az országnak mennyi kereskedőre és iparosra van szüksége, ezenfelül aztán a többi ne legyen kereskedő, ne legyen iparos. Hanem, hogy mi legyen? arra nem vagyunk képesek felelni.

A tulnépesedés ellen hathatós eszközt használni lehetetlen, ha csak embertelen eszközöket használni nem akarunk. És amint nem találtam, hogy egyetlen államban a tulnépesedést elfojtani igyekeztek volna; a mint nem tapasztaltam, hogy Londonban tettek volna intézkedéseket a tulnépesedés ellen; a mint nem találtam, hogy a legnépesebb államban, Belgiumban, megtiltották volna a letelepedést, megvonták volna az állampolgári jogokat a fölös számtól, éppen úgy nem lehet megkövetelni, hogy ha valamely államban egyik foglalkozás terén tulnépesedés áll be, akkor mesterséges eszközökkel foszszuk meg azokat, kik fölösek, attól, hogy a nekiktetsző pályán működjenek.

Azt mondja Reichard t. barátom, hogy nem lehet hasonlítani az ügyvédi munkát a többi foglalkozásokhoz. Ez nagyon természetes, nem lehet hasonlítani különösen azért, mert éppen az ügyvédi teendő — a mint Nagy Dezső t. tagtársunk is felfogja — olyan, hogy azt lehetetlen hasonlítani minden más pályáéhoz. De — azt mondja Reichard t. barátom —, hogy ez nem is önálló munka, ez csak előkészítése a biró tevékenységének s ennek következtében egészen másként kell ezt szabályozni és pedig a numerus clausus alapján.

Tisztelt teljes ülés! Mikor valaki azt mondja, hogy az ügyvéd foglalkozása nem önálló, hogy tulajdonképpen az csak a per előkészítésével foglalkozik — nem tehetek róla —, reám ez azt a benyomást teszi, hogy akkor mindig maga előtt látja a sommás kereseti blanquettákat, a makacssági itéleteket, azt az átkos irásbeli rendszert, melyben eljárásunk ma sinlődik. Ez nem ügyvédi foglalkozás; én ezt a behajtási praxist éppenséggel nem tartom ügyvédi foglalkozásnak, annak a jogvédői hivatkozásnak és munkásságnak, melylyel az ügyvédnek foglalkozni a kellene. És e szempontból is kivánatos, hogy Nagy Dezső óhaja, törvénykezésünk egész rendszerének tökéletes átalakítása, mielőbb bekövetkezzék. Mert ha azt látnók, hogy az ügyvéd hivatása nem a tagadás; ha nem tapasztalnók, hogy az a különben kifogástalan jellemü, jó lelkü, derék ügyvéd, a mint perelni kezd, azon perczben egészen más emberré alakul át; ha nem látnók azt, hogy a mai per csak egy harcz, melyben ki kell vivni minden lehetőt, még a jogtalant is; ha nem látnók azt a tagadási rendszert, hogy köztudomásu dolgokat is tagadnak a lehető legártatlanabb arczczal, mintha sohasem léteztek volna és ha nem látnók azt a mit Bentham mondott az ügyvédekről, hogy az ügyvédek legnagyobb feladata abban áll, hogy nemlétezőknek mondja azon dolgokat, mikről mindenki, a legkisebb gyermek is tudja, hogy léteznek; ha nem látnók, hogy az ügyvédség immár ide fejlődik, akkor mondhatnók, hogy az ügyvéd működése a polgári eljárásban is csak az előkészítés.

De hát a bünügyi téren — vajjon ma az alsó fokon is meg van-e az ügyvédnek a maga hatásköre? Én nemcsak abban találnám a gyógyszert, hogy a második és harmadik fokon legyen meg a szóbeli eljárás, vagy hogy az esküdtszéket mihama-

rabb szervezzük. Ahhoz, hogy a jogvédelem a maga hivatását betöltse, tovább kell mennünk.

Mikor Poroszországban 1848-ban az alkotmány kivivásával a szabad ügyvédséget is követelték, mit Nagy Dezső említett fel az előbb, akkor ugyanezen zászlóra fel volt irva a vádelvre alapított bünper; s ezt meg is kapták a poroszok, de ez meghozta a maga hátrányos kinövéseit is és én azt hiszem, hogy ezzel a vádperrel szemben az ügyvédségnek igen nagy, igen széles jogkör és magasztos hivatás jut. Nekünk arra kell majdan törekednünk, hogy a váddal szemben a közvédői szerep ugyanazon jogkörrel az egész eljáráson érvényesüljön a magyar bünvádi eljárásban. Akkor a magyar ügyvédségnek alkalma fog nyilni annak igazolására, hogy az ő hivatása nem a perelőkészítés, hogy az ő hivatása nem arra való, hogy magát bármely jogtalanságért exponálja, hanem hogy az ő hivatása valódi jogvédői hivatás.

Hogy az ügyvédség nem mandatum, a mint ezt t. Bleuer tagtárs úr a mult alkalommal mondotta, úgy hiszem, könnyen érthető, mert nem lehet hivatása, hogy csak a fél helyett, hanem az, hogy a fél érdekében, mellette és akarata ellenére is (persze javára) működjék, a mint ellene működhetik ma a bünvádi eljárásban, midőn az ügyvéd védencze ellenére is jogositva van felebbezni; akkor bekövetkezhetik az az állapot, hogy az ügyvéd valósággal a jogok védője az egyesekkel szemben. És ugyanez fog bekövetkezni, ha a közigazgatási eljárásban is behozzák a jogvédelem rendszerét; ha ezen országból jogállam lesz, akkor az az állapot, hogy az ügyvédségnek elég tennivalója nincsen, hogy az ügyvédség kénytelen egy silány munkát végezni, akkor az az állapot, hogy az ügyvéd kénytelen végezni ügynökök és kereskedősegédek munkáját, le fog tünni s akkor Reichard t. barátom nem fogja azt mondhatni, hogy az ügyvédség hivatása csak a per előkészitésére szoritkozik.

De azt is mondja Reichard t. barátom, hogy hiszen az ügyvédség köztisztség, abban, hogy a biró állapítja meg a diját, ebben is nyilvánul ad az ügyvédség köztisztségi jellege. Az állam kivételes helyzetet ad az ügyvédnek, nem engedi, hogy ő maga állapítsa meg díját, hanem oda teszi a birót és azt bizza meg, hogy mérlegelje az ügyvéd munkáját.

Hát én ebben köztisztségi szerepet nem látok. Ellenkező-

leg! Én szivesen megengedem, hogy vannak és lesznek oly ügyvédi teendők, melyekre nézve bizonyos megállapítás könnyen lehetséges, de mikor az állam a biróra bizza ennek megállapítását, akkor nem az ügyvédet akarja ez által köztisztségi jelleggel felruházni; hanem megbizza a birót a munkadíj megállapításával, mert bizalmatlan az ügyvéddel szemben, mert nem akarja, hogy az ügyvédi munkadíj szabad egyezkedés tárgya legyen. Ez nem köztisztségi jelleg, hanem tisztán bizalmatlanság.

De azt is mondja Reichard, hogy a numerus claususnak azon előnye is meg van, hogy olcsóbbá teszi az igazságszolgáltatást.

Tisztelt teljes ülés, azt a franczia példát már előbb idéztem, hogy az avoué rendszer mellett, mely valósággal a numerus clausus alapján van szervezve, mely tarifákkal dolgozik, úgy, hogy még a sorok száma is meg van határozva, éppen úgy, mint a hogy az angol sollicitorok munkadíjai is sorok szerint vannak megállapítva, hogy emellett a rendkívül nagy ellenőrzés mellett az avouék mégis annyira meggazdagodnak, hogy egy irodáért 200,000 frankot, sőt vidéki városokban is még 50,000 frankot adnak. Én nem hiszem, hogy emellett az igazságszolgáltatás oly nagyon olcsó volna.

De hát panaszkodott-e valaha valaki az ellen, hogy a magyar igazságszolgáltatás, hogy a mai ügyvédi munka oly drága? Hisz az a concurrentia, mely most kifejlődött, mely ezen mozgalmat felidézte, éppen arra vezetendő vissza, hogy az ügyvédi munka értéke oly csekély mértékre csökkent, hogy immár alig mer az ember vállalkozni az ügyvédi tennivalókra!

Elegen vagyunk itt ügyvédek és birák, kik jól tudjuk, hogy sehol e világon az ügyvédi munkát nem becsülik meg oly szégyenletes kis mértékben, bíróságaink előtt is, mint Magyarországon.

És ha így áll a dolog, akkor nem lehet azt mondani, hogy azért hozzuk be a numerus clausust, mert általa olcsóbb lesz az igazságszolgáltatás.

De hát ki kivánja, hogy az igazságszolgáltatás olcsóbb legyen, ki kivánja, hogy mi előre meghatározzuk annak értékét és árát, mibe egy jog kiküzdése kerül? Minden munkának meg lehet határozni az árát, lehet az nagy vagy kicsiny, de előre azt

megmondani, hogy az ügyvédség munkája olcsó legyen, ez megszégyenítő a tudományra nézve és ez nem garantia az igazságszolgáltatás, az ügyvédi munka jósága mellett.

Azt is mondja Reichard t. barátom, hogy a numerus clausus mellett lehetséges lesz a kötelességeket jobban teljesiteni, lehetséges lesz a decorumot jobban megóvni, s akkor be fog következni az, mit ma az ügyvédi kar nélkülöz: a népszerüség.

Hát a népszerüség, igaz, az olcsóságot is megköveteli az igazságszolgáltatás terén, ez azonban a numerus clausus mellett sem lesz meg.

A népszerüség a numerus clausussal éppen nem függ össze, mert ha valaki tisztességes ember akar maradni, megmaradhat a szabad verseny mellett is. Lehet ugyan, hogy akkor szegény ember marad, de azért tisztességes is maradhat. Ehhez a numerus clausus behozatala nem szükséges.

A mi pedig a népszerüséget illeti, ahhoz, hogy az egész társadalom előtt népszerüvé tegyünk egy osztályt úgy, hogy ezt mintegy törvénybe iktassuk, én ezt jól megérteni képes nem vagyok.

Mert ha valaha bekövetkezik az, hogy a numerus clausust törvénybe iktatják, s annak indokolása az lesz, hogy ez azért is kell, mert népszerüvé akarjuk tenni az ügyvédséget úgy, hogy meghatározzuk a számát, és úgy, hogy ne lehessen mindenki ügyvéd és ne lehessen akkor, mikor ő akarja és mikor egyénisége megkivánja, ha népszerüvé akarjuk tenni az ügyvédséget, úgy, hogy az egy osztály monopoliumává váljék —: az lehet tisztességes, az lehet okos, de nem lesz népszerü.

Azt mondja Reichard, hogy a numerus clausus arra is való, hogy a kötelesség érzetet erősítse; hogy miért, azt nem tudom. Ma a szabad verseny mellett — talán frázisnak fogják ezt mondani, mert az ilyeneket nálunk mindig azzal, hogy «frázis», szokták elütni —, ma a szabad verseny mellett mindenki törekedik arra, hogy tehetségét a lehető legjobban érvényesítse; a numerus clausus mellett e tehetségek érvényesítésére, a kötelességek jobb vagy nagyobb teljesítésére szükség nem lesz, mert bizonyos tekintetben a numerus clausus mellett mindig biztositva lesz azon ügyvédnek existentiája. Természetes, akkor sem lesz minden ügyvéd gazdag ember, lesz ott azért szegény ember

is, hanem legalább az existentiája biztos lesz, mert hisz előre ki lesz számítva, hogy hány ügyvéd lesz szükséges ahhoz, hogy az ügyvédek is megélhessenek és az igazságszolgáltatás is megélhessen.

Elismerem, csekély az én ellenérvelésem sulya, de nem gyengébb, mint a melyet Reichard felhozott. Ennek bebizonyitásával ő adós maradt.

A qualificatio egyesitése tekintetében, mit Reichard perhorrescál, Nagy Dezső ellenben örömmel üdvözölt, én inkább Reichard álláspontján vagyok. Én is természetesnek tartom, hogy az ügyvédi és birói hivatás egyformaképpen legyen szervezve, hanem, hogy az ügyvédség jobban meg fog felelni hivatásának, ha egyenrangu lesz a birói qualificatioval, abban én nem találok orvosszert, mert hisz ma az a törekvés, hogy a birónak legyen meg az a nagyobb qualificatioja, melylyel az ügyvédség már bir.

Azt is mondja R., hogy a numerus clausus jobban óvja meg az igazságszolgáltatás és a jogkereső közönség érdekeit. De hát mondhatja-e valaki, hogy a szabad ügyvédség rosszabbá tette a magyar igazságszolgáltatást? Avagy hallottuk-e már a közönség panaszát az ügyvédség mai szervezete ellen?

Tisztelt teljes ülés! Ezek azon érvek, melyeket Reichard t. barátom előadása ellen e rögtönzött felszólalással felhozni akartam. Én éppen nem kivánom azt, hogy a jogászegylet enuntiálja, hogy a numerus clausus ellen foglal állást, minthogy sohasem történt, hogy a jogászegylet ily enuntiatiot tett volna, s én azt feleslegesnek is tartom. A jogászegylet hivatása, hogy hozzájáruljon az eszmék tisztázásához. Lehet, hogy lesznek olyanok, kik sokkal meggyőzőbben fognak érvelni a numerus clausus ellen, mint ez nekem sikerült, de az sem lehetetlen, hogy Reichard barátom ideáját meggyőzőbben fogják tárgyalni és be fogják bizonyitani azt, hogy Magyarországon az ügyvédséget a numerus clausus alapján lehet csak helyesen szervezni.

Értekezések.

1. kötet. 1. **Igazságszolgáltatásunk és közigazgatásunk reformja.** Irta *Dr. Dell'Adami Rezső.*
2. **A franczia ügyvédség.** Irta *Dr. Nagy Dezső.*
3. **Az életbiztositás lényege és jogi természete.** Irta *Dr. Neumann A.*
4. **A 12 éven alóli életkor és a büntetőjogi beszámitás.** Irta *Beksics G.*
5. **A vasuti jog jelenlegi érvényében.** Irta *Dr. Hérich Károly.*
6. **A magyar öröködési jog tervezetének vezéreszméje.** Irta *Dr. Teleszky István.*
7. **A közszerzeményi jog.** Irta *Dr. Jancsó György.*
8. **Az ági öröklés fentartása.** Irta *Dr. Herczegh Mihály.*
9. **A magyar polgári törvénykönyv tervezete és a modern jogtudomány.** Irta *Dr. Dell'Adami Rezső.*
10. **Az örökjog alapelvei a magyar polgári törvénykönyv tervezetében.** Az 1882. nov. 11.—deczember 4. ülésekben folytatott vita.
11. **A büntető biróságok szervezete és hatósági köre,** tekintettel a magyar bűnvádi eljárás tervezetére. Irta *Dr. Jellinek Arthur.*
12. **A büntető biróságok szervezete és hatósági köre,** tekintettel a magyar bűnvádi eljárás tervezetére. Az 1883. márcz. 19—junius 1-ig folytatott vita.

2. kötet. 13. **A polgári peres eljárás reformja.** Irta *Dr. Nagy Dezső.*
14. **A polgári peres eljárás reformja.** Irta *Dr. Emmer Kornel.*
15. **A polgári peres eljárás reformja.** Irta *Dr. Plósz Sándor.*
16. **A polgári peres eljárás reformja.** Az 1883. évi november 17-től deczember 1-ig folytatott vita.
17. **A polgári peres eljárás reformja.** Az 1883. deczember 1-től 1884 január 28-ig folytatott vita.
18. **A polgári peres eljárás reformja.** Az 1884. márczius 12-től április 7-ig folytatott vita.
19. **Uj irányok a magánjogban.** Irta *Dr. Schwarz Gusztáv.*
20. **Huszonkét levél az 1842-től 1854-ig terjedő időszakból.** Felolvasta *Dr. Tarnai János.*
21. **Naturalismus a büntetőjogban.** Irta *Dr. Heil Fausztin.*
22. **Telekkönyvi reformok.** Irta *Káplány Géza.*
23. **Magánjogi codificatiónk és régi jogunk.** I. Irta *Dr. Dell'Adami R.*
24. **Nézetek a telekkönyvi reformról.** Irta *Dr. Csillag Gyula.*
25. **Telekkönyvi reformok.** Irta *Dr. Imling Konrád.*
26. **Telekkönyvi reformok.** Az 1885. május 12-ikén tartott vita.
27. **Magánjogi codificatiónk és régi jogunk.** II. Irta *Dr. Dell'Adami R.*

3. kötet. 28. **Lachaud védbeszédei.** Irta *Dr. Végh Arthur.*
29. **A törvényhatósági tisztviselők, segéd- és kezelő-személyzet elleni fegyelmi eljárásról.** Irta *Dr. Jellinek Arthur.*
30. **A delictum collectivum és a szokásszerű és üzletszerű bűncselekmények tana.** Irta *Dr. Balogh Jenő.*
31. **Az örökség birtokbavételének főelve a magánjogi törvénytervezetben.** Irta *Galamb István.*
32. **A polgári biróság szervezése.** Irta *Dr. Herczegh Mihály.*
33. **Magánjogi codificatiónk és régi jogunk.** III. Irta *Dr. Dell'Adami R.*

4. kötet. 34. **A polgári biróságok szervezéséről.** Irta *Tóth Gáspár.*
35. **A référé-rendszer s magyar alkalmazása.** Irta *Dr. Emmer Korn.*
36. **A birói szervezet.** Irta *Dr. Podhorányi Gyula.*
37. **A nemzetközi magánjog haladása.** Irta *Dr. Dell'Adami Rezső.*
38. **Az angol büntető eljárás.** Irta *Dr. Csorba Ferencz.*
39. **Börtönügyi viszonyaink reformjához.** Irta *Dr. Balogh Jenő.*
40. **Fegyházaink betegülési, halálozási és légürtartalmi viszonyai, összehasonlitva a külföldi viszonyokkal.** Irta *Atzél Béla.*
41. **A magyar büntető törvénykönyv büntetési és börtönrendszere.** Irta *Dr. Kelemen Mór.*

5. kötet. 42. **Alapitványaink és a legfelső felügyeleti jog.** Irta *Csorba Ferencz.*
43. **A birák és birósági hivatalnokok felelősségéről szóló törvényjavaslat.** Irta *Dr. Székely Miksa.*

44. **A magyar büntető törvénykönyv büntetési és börtönrendszerének jelenlegi végrehajtása és ennek eddigi eredm.** Irta *Dr. Székely F.*
45. **A fizetésképtelen adós jogcselekvényeinek megtámadása a csődön kivül.** Irta *Dr. Fodor Ármin.*
46. **A jogi szakoktatás reformja.** Irta *Dr. Vécsey Tamás.*
47. **Törvényhozási reformok a biztositás-ügy terén.** Irta *Dr. Beck Hugó.*
48. **A magyar büntetőtörvénykönyv büntetési és börtönrendszerének jelenlegi végrehajtása és ennek eddigi eredményei.** Az 1889 márcz. 30-án tartott vita.
49. **A jogi szakoktatás reformja.** Az 1889. nov. 23-tól decz. 7-ig folytatott vita.
50. **A jogi szakoktatás reformja.** Az 1889. decz. 14-től decz. 28-ig folyt. vita.

6. kötet.

51. **Az előzetes letartóztatás és vizsgálati fogságról.** Irta *Dr. Baumgarten Izidor.*
52. **Az örökös felelőssége a hagyatéki terhekért.** Irta *Dr. Kern Tivadar.*
53. **A szabadságbüntetés reformja.** Irta *Dr. Illés Károly.*
54. **A feltételes elitélés.** Irta *Dr. Reichard Zsigmond.*
55. **A fegyintézeti élelmezés próbája súlymérések alapján.** Irta *Dr. Rákosi Béla.*
56. **A feltételes elitélésről.** Irta *Dr. Baumgarten Izidor.*
57. **A porosz közigazgatási reformról.** Irta *Dr. Kmety Károly.*
58. **A feltételes itéletekről.** *(Dr. Baumgaten Izidor, Dr. Márkus Dezső, Bodor László, Dr. Illés Károly).*
59. **A feltételes elitélés.** Irta *Dr. Gruber Lajos.*
60. **A feltételes elitélés kérdésének néhány vitás pontjáról.** Irta *Dr. Reichard Zsigmond.*
61. **Büntetési és börtönrendszerünk reformja.** *(Dr. Fayer László, Kelemen Mór, Dr. Balogh Jenő, Székács Ferencz, Dr. Illés Károly, Dr. Székely Ferencz.)*

7. kötet.

62. **A közigazgatási biróságok hatáskörnek szabályozásáról.** Irta *Dr. Kmety Károly.*
63. **A gyermekvédelem Oroszországban.** Irta *Krajcsik Soma.*
64. **A bányamivelési jog önállósága szemben a földtulajdonnal.** Irta *Lányi Bertalan.*
65. **A dologház és lakói.** Irta *Nagyiványi Dr. Fekete Gyula.*
66. **A házasságon kívül született gyermekek jogi állása.** Irta *Dr. Doleschall Alfréd.*
67. **Börtönügyi hivatalnokaink szakszerű kiképeztetéséről.** Irta *Dr. Staub Móritz.*
68. **A közigazgatási biróságok hatásköre.** Irta *Dr. Csillagh Gyula.*
69. **A közigazgatási biróságok hatásköre.** Irta *Dr. Reichard Zsigm.*
70. **A katonai büntetőtörvénykönyv és eljárás revisiójának kérdéséhez.** Irta *Dr. Bonts Gyula.*
71. **Az ártatlanul vizsgálati fogságba helyezettek és ártatlanul elitéltek kártalanitásáról.** Irta *Dr. Dolcschall Alfréd.*

8. kötet.

72. **Az anthropologikus büntetőjogról.** Irta *Dr. Reichard Zsigmond.*
73. **Az államhatalmak megoszlása.** Irta *Dr. Concha Győző.*
74. **Képek a börtönügy történetéből.** Irta *Csiky Lajos.*
75. **A szavazás decentralisatiója az országgyülési képviselőválasztásoknál.** Irta *Dr. Vázsonyi Vilmos.*
76. **A jövő büntetőjoga.** Irta *Dr. Liszt Ferencz.*
77. **A korlátolt felelősségre alakúlt társaságokról szóló 1892. évi német birodalmi törvényről.** Irta *Dr. Neuman Ármin.*
78. **Az ügyvédség szervezete.** Irta *Dr. Reichard Zsigmond.*
79. **Az ügyvédség szervezete.** Irta *Dr. Bleuer Samu.*

Külföldi törvények magyar forditásban.

1. **Német, osztrák és franczia uzsora törvények.** Forditották *Dr. Barna Ignácz* és *Dr. Nagy Dezső.*
2. **Olasz ügyvédi rendtartás.** Az 1874. junius 8-iki törvény az ügyvédség és az ügyészség gyakorlásáról. Függelék: a kiegészitő kir. rendelet. A képviselőházi bizottság indokolása. Fordit. *Dr. Dell'Adami Rezső.*
3. **A schweizi szövetség törvénye a kötelmi jogról.** 1—161. czikkek. Forditotta *Dr. Barna Ignácz.*

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA

Felkéretnek az egylet tagjai, hogy a lak- és czimváltozásokat a titkári hivatalnál jelentenék be.

